

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 10ης Οκτωβρίου 1996 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-245/94 και C-312/94,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Ingrid Hoever,

Iris Zachow

και

Land Nordrhein-Westfalen,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', και 73 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6), και όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3427/89 του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 1989 (ΕΕ L 331, σ. 1), του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 160), και του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, L. Sevón, D. A. O. Edward (εισηγητή), P. Jann και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs

γραμματέας: D. Loulertman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Iris Zachow (υπόθεση C-312/94), εκπροσωπούμενη από τον Horst Herbartz, δικηγόρο Herzogenrath,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη στην υπόθεση C-245/94 από τον Ernst Röder, Ministerialrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, και στην υπόθεση C-312/94 από τους Ernst Röder και Gereon Thiele, Assessor του ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομίας,
- η Ισπανική Κυβέρνηση (C-312/94), εκπροσωπούμενη από τον Alberto José Navarro González, γενικό διευθυντή της υπηρεσίας κοινοτικού νομικού και θεσμικού συντονισμού, και την Gloria Calvo Díaz, abogado del Estado στο ισπανικό Νομικό Συμβούλιο του Κράτους,

- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη στην υπόθεση C-245/94 από την Edwige Belliard, αναπληρωτή διευθυντή στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Claude Chavance, κύριο διοικητικό υπάλληλο στην κεντρική διοικητική υπηρεσία της ίδιας διεύθυνσεως, και στην υπόθεση C-312/94 από την Edwige Belliard και την Anne de Bourgoing, chargé de mission στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών,
- η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενη τόσο στην υπόθεση C-245/94 όσο και στην υπόθεση C-312/94 από τον Claude Ewen, επιθεωρητή κοινωνικής ασφάλισως Α' στο Υπουργείο Κοινωνικής Ασφάλισως,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη τόσο στην υπόθεση C-245/94 όσο και στην υπόθεση C-312/94 από τη Μαρία Πατακιά, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και τον Horstpeter Kreppel, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλος αποσπασμένο στην ανωτέρω υπηρεσία,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ingrid Hoever, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον F. B. Heinzel, δικηγόρο Kleve, της Iris Zachow, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον δικηγόρο Horst Herbartz, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον Bernd Klope, Oberregierungsrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, της Ισπανικής Κυβερνήσεως, η οποία εκπροσωπήθηκε από την Gloria Calvo Díaz, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον Claude Chavance, της Κυβερνήσεως του Λουξεμβούργου, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον Claude Ewen, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία εκπροσωπήθηκε από τις Lindsey Nicoll, του Treasury Solicitor's Department, και την Philippa Watson, barrister, και της Επιτροπής, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον Klaus-Dieter Borchardt, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, κατά τη συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διατάξεις της 17ης Ιουνίου 1994 (υπόθεση C-245/94) και της 19ης Αυγούστου 1994 (υπόθεση C-312/94), οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 12 Σεπτεμβρίου και στις 28 Νοεμβρίου 1994 αντίστοιχα, το Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', και 73 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6), και όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3427/89 του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 1989 (ΕΕ L 331, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71), του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 160), και του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33).
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυσαν κατά την εκδίκαση δύο διαφορών, στις οποίες αντίδικοι είναι η I. Hoever (υπόθεση C-245/94) και η I. Zachow (υπόθεση C-312/94) αφενός και το Land Nordrhein-Westfalen αφετέρου και οι οποίες αφορούν την καταβολή επιδόματος ανατροφής.
- 3 Το επίδομα ανατροφής αποτελεί παροχή μη στηριζόμενη στην καταβολή εισφορών, η οποία εντάσσεται σε ένα σύνολο μέτρων οικογενειακής πολιτικής και χορηγείται κατ' εφαρμογή του Bundeserziehungsgeldgesetz της 6ης Δεκεμβρίου 1985 (γερμανικού νόμου περί χορηγήσεως επιδόματος ανατροφής και γονικής αδείας, *BGBI.* I, σ. 2154, στο εξής: *BErzGG*).

- 4 Ο BErzGG, του οποίου το ισχύον στις 25 Ιουλίου 1989 κείμενο (*BGBI. I*, σ. 1550) τροποποιήθηκε με τον νόμο της 17ης Δεκεμβρίου 1990 (*BGBI. I*, σ. 2823), ορίζει στο άρθρο 1, παράγραφος 1, ότι δικαιούται επιδόματος ανατροφής όποιος: 1) έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του εντός της επικράτειας στην οποία ισχύει ο εν λόγω νόμος, 2) έχει στην οικογένειά του τέκνο συντηρούμενο από τον ίδιο, 3) βαρύνεται με την επιμέλεια και την ανατροφή του τέκνου αυτού και 4) δεν ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα ή δεν ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα με πλήρες ωράριο.
- 5 Κατά την παράγραφο 4 του ίδιου αυτού άρθρου, οι υπήκοοι των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που δεν κατοικούν στη Γερμανία, αλλά εργάζονται εντός του εδαφικού πεδίου εφαρμογής του νόμου αυτού και πληρούν τις προϋποθέσεις που τίθενται στην παράγραφο 1, σημεία 2 έως 4, δικαιούνται επίσης επιδόματος ανατροφής.
- 6 Προϋπόθεση για την ύπαρξη εργασίας, υπό την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 4, του BErzGG είναι, μεταξύ άλλων, η ύπαρξη εβδομαδιαίου ωραρίου τουλάχιστον 15 ωρών, το οποίο αποτελεί το ελάχιστο όριο που προβλέπεται για τις ήσσονος αξίας απασχολήσεις από το άρθρο 8 του βιβλίου IV του Sozialgesetzbuch (γερμανικού κώδικα κοινωνικής νομοθεσίας, *BGBI. I*, 1982, σ. 1450).
- 7 Η Hoever και η Zachow, καθώς και οι σύζυγοί τους, έχουν τη γερμανική ιθαγένεια και κατοικούν στο Kerkrade, στις Κάτω Χώρες. Από τον Ιούνιο 1990 η Hoever εργάζεται 10 ώρες εβδομαδιαίως στο Άαχεν, στη Γερμανία. Μετά τη γέννηση του γιού της έλαβε γονική άδεια 18 μηνών. Η δε Zachow δεν ασκεί από το 1985 καμία επαγγελματική δραστηριότητα. Ο Hoever και ο Zachow είναι μισθωτοί με πλήρες ωράριο στη Γερμανία.
- 8 Στις 30 Μαΐου 1991 και στις 28 Δεκεμβρίου 1987 η Hoever και η Zachow υπέβαλαν αντίστοιχα αιτήσεις χορηγήσεως επιδόματος ανατροφής για τους γιούς τους, οι οποίοι γεννήθηκαν το 1991 και το 1987 αντιστοίχως. Το Land Nordrhein-Westfalen (κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας) απέρριψε τις αιτήσεις αυτές, καθώς και τις σχετικές διοικητικές προσφυγές, με την αιτιολογία ότι, πρώτον, η Hoever δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μισθωτή λόγω του περιορισμένου ωραρίου της και, δεύτερον, η Zachow είχε την κατοικία της και τη συνήθη διαμονή της στις Κάτω Χώρες. Κατά των αποφάσεων αυτών οι ενδιαφερόμενες προσέφυγαν ενώπιον του Sozialgericht Münster. Το δικαστήριο αυτό απέρριψε επίσης τις προσφυγές, με το σκεπτικό κυρίως ότι

δεν είχαν την ιδιότητα «μισθωτού», υπό την έννοια του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71.

- 9 Κατόπιν αυτού η Hoever και η Zachow άσκησαν έφεση κατά των δικαστικών αυτών αποφάσεων ενώπιον του Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen, ισχυριζόμενες, μεταξύ άλλων, ότι οι παροχές που προβλέπονται από τον BErzGG αποτελούν «οικογενειακές παροχές», υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού 1408/71 και ότι κατά το άρθρο 73 του ίδιου αυτού κανονισμού το επίδομα ανατροφής καταβάλλεται στον διαμένοντα στην αλλοδαπή σύζυγο μισθωτού που εργάζεται στη Γερμανία.
- 10 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού 1408/71, ο κανονισμός αυτός ισχύει «για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν (...) οικογενειακές παροχές».
- 11 Το άρθρο 1, στοιχείο α', πρώτη περίπτωση, του εν λόγω κανονισμού ορίζει ως «οικογενειακή παροχή» «κάθε παροχή εις είδος ή εις χρήμα προορισμένη να αντισταθμίσει τα οικογενειακά βάρη στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 4, παράγραφος 1, περίπτωση η', με εξαίρεση των ειδικών επιδομάτων τοκετού που αναφέρονται στο παράρτημα II».
- 12 Το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71 ορίζει δε τα εξής:

«Ο μισθωτός ή μη μισθωτός που υπάγεται στη νομοθεσία κράτους μέλους δικαιούται, για τα μέλη της οικογένειάς του που κατοικούν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, τις οικογενειακές παροχές που προβλέπονται από τη νομοθεσία του πρώτου κράτους, σαν να κατοικούσαν τα μέλη αυτά στο έδαφος του πρώτου κράτους, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παραρτήματος VI».

- 13 Το αιτούν δικαστήριο, κρίνοντας ότι η επίλυση της διαφοράς εξαρτάται από την ερμηνεία των διατάξεων των κοινοτικών κανονισμών, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο (υπόθεση C-245/94) τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελεί το επίδομα ανατροφής κατά την έννοια των άρθρων 1 επ. του γερμανικού νόμου περί χορηγήσεως επιδόματος ανατροφής και γονικής αδείας (Bundelserziehungsgeldgesetz), υπό τη μορφή που δημοσιεύθηκε στις 25 Ιουλίου 1989 (BGBl. I, σ. 1550) και όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 17ης Δεκεμβρίου 1990 (BGBl. I, σ. 2823) — στο εξής: BErzGG — οικογενειακή παροχή κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

α) Μπορεί ο σύζυγος μισθωτού εργαζομένου στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, του οποίου η οικογένεια κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος, να αξιώσει την καταβολή του επιδόματος ανατροφής βάσει του άρθρου 73 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71;

β) Εισάγει το άρθρο 1, παράγραφος 4, του BErzGG δυσμενή διάκριση λόγω φύλου αντιβαίνουσα προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ, στον βαθμό που σύμφωνα με τη διάταξη αυτή οι υπήκοοι ενός κράτους μέλους, οι οποίοι εργάζονται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, μπορούν να αξιώσουν την καταβολή επιδόματος ανατροφής, μόνον εφόσον η απασχόλησή τους δεν είναι χρονικώς πολύ περιορισμένη;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

α) Αποτελεί το επίδομα ανατροφής κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: Έχει εφαρμογή το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68, οσάκις ο κατοικών σε άλλο κράτος μέλος εργαζόμενος είναι υπήκοος του κράτους στο οποίο εργάζεται;

γ) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: Θεμελιώνει το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 δικαίωμα καταβολής του επιδόματος ανατροφής στον σύζυγο του εργαζομένου, οσάκις η οικογένειά του κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος και όχι στο κράτος απασχολήσεως;»

14 Ομοίως, στην υπόθεση C-312/94 το αιτούν δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Αποτελεί το επίδομα ανατροφής κατά την έννοια των άρθρων 1 επ. του γερμανικού νόμου περί χορηγήσεως επιδόματος ανατροφής και γονικής αδείας [Bundeszicherungsgeldgesetz — στο εξής: BErzGG — υπό τη μορφή που δημοσιεύθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 1985 (BGBl. I, σ. 2154) και όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 6 του νόμου περί τροποποιήσεως ορισμένων διατάξεων της υποχρεωτικής συνταξιοδοτικής ασφαλίσεως και άλλων διατάξεων κοινωνικού χαρακτήρα — έβδομου τροποποιητικού νόμου — της 19ης Δεκεμβρίου 1986 (BGBl. I, σ. 2586, 2589) και με τον νόμο της 17ης Δεκεμβρίου 1990 (BGBl. I, σ. 2823)] οικογενειακή παροχή κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: Μπορεί ο σύζυγος μισθωτού εργαζομένου στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, του οποίου η οικογένεια κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος, να αξιώσει την καταβολή του επιδόματος ανατροφής βάσει του άρθρου 73 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

α) Αποτελεί το επίδομα ανατροφής κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68;

- β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: Έχει εφαρμογή το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68, οσάκις ο κατοικών σε άλλο κράτος μέλος εργαζόμενος είναι υπήκοος του κράτους στο οποίο εργάζεται;
- γ) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: Θεμελιώνει το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 δικαίωμα καταβολής του επιδόματος ανατροφής στον σύζυγο του εργαζομένου, οσάκις η οικογένειά του κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος και όχι στο κράτος απασχολήσεως;»

- 15 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 13ης Σεπτεμβρίου 1995 αποφασίστηκε, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας, η συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του πρώτου ερωτήματος στις υποθέσεις C-245/94 και C-312/94

- 16 Με το ερώτημα αυτό, που αφορά το καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κυρίως αν ένα επίδομα ανατροφής σαν το προβλεπόμενο από τον BErzGG πρέπει να εξομοιωθεί με οικογενειακή παροχή κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού 1408/71.

- 17 Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αποφανθεί ότι η διάκριση μεταξύ των παροχών που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 και των παροχών που εμπίπτουν στο εν λόγω πεδίο έγκειται κατ' ουσία στα συστατικά κάθε παροχής στοιχεία, ιδίως στον σκοπό και στις προϋποθέσεις χορηγήσεώς της, και όχι στο αν μια παροχή χαρακτηρίζεται από την εθνική νομοθεσία ως παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Ιουλίου 1992, C-78/91, Hughes, Συλλογή 1992, σ. I-4839, σκέψη 14).

- 18 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει επανειλημμένως ότι μια παροχή μπορεί να θεωρείται ως παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως, εφόσον χορηγείται στους δικαιούχους βάσει μιας από τον νόμο καθοριζόμενης καταστάσεως, χωρίς οποιαδήποτε εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών τους αναγκών, και εφόσον αφορά έναν από τους κινδύνους που απαριθμούνται ρητώς στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 (προπαρατεθείσα απόφαση Hughes, σκέψη 15).
- 19 Μια παροχή σαν το επίδομα ανατροφής, που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας υποθέσεως, πληροί τις προϋποθέσεις αυτές.
- 20 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, διαπιστώνεται ότι οι διατάξεις σχετικά με τη χορήγηση του επιδόματος ανατροφής παρέχουν στους δικαιούχους ένα καθοριζόμενο από τον νόμο δικαίωμα και ότι το επίδομα αυτό χορηγείται αυτόματα σε όσους πληρούν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς να πραγματοποιείται καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών αναγκών του ενδιαφερομένου.
- 21 Το γεγονός ότι το επίδομα ανατροφής, όπως τόνισε η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, συνίσταται σε ένα κατ' αποκοπή ποσό, το οποίο δεν εξαρτάται ούτε από τον αριθμό ούτε από την ηλικία των τέκνων, δεν αναιρεί τον αντικειμενικό χαρακτήρα των κριτηρίων χορηγήσεως της παροχής. Εν πάση περιπτώσει, από τη δικογραφία προκύπτει ότι το ύψος της παροχής ποικίλλει στην πραγματικότητα ανάλογα με την οικονομική κατάσταση της οικογένειας και, έμμεσα, ανάλογα με τον αριθμό των τέκνων.
- 22 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το επίδομα ανατροφής δεν εξυπηρετεί σκοπούς «οικογενειακής παροχής» υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο κα', πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1408/71, δεδομένου ότι σκοπός του είναι να αμείψει, παρέχοντάς του ίδιο δικαίωμα, εκείνον από τους γονείς ο οποίος αφενός αναλαμβάνει την ανατροφή του τέκνου και αφετέρου πληροί προσωπικώς τις προϋποθέσεις χορηγήσεώς του.

- 23 Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Διαπιστώνεται ότι ο σκοπός μιας παροχής σαν την επίμαχη εν προκειμένω είναι η αντιστάθμιση των οικογενειακών βαρών, υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο κα', πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1408/71.
- 24 Πρώτον, το επίδομα ανατροφής καταβάλλεται μόνον όταν η οικογένεια του ενδιαφερομένου περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα τέκνα. Επιπλέον, το ύψος του αποτελεί εν μέρει συνάρτηση της ηλικίας και του αριθμού των τέκνων καθώς και του εισοδήματος των γονέων.
- 25 Δεύτερον, όπως τόνισε η Γερμανική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις της, σκοπός του επιδόματος ανατροφής είναι να δοθεί σε έναν από τους γονείς η δυνατότητα να αφοσιωθεί στην ανατροφή ενός μικρού παιδιού. Όπως υπογράμμισε το αιτούν δικαστήριο, σκοπός του επιδόματος αυτού είναι ειδικότερα η ανταμοιβή για την ανατροφή του τέκνου, η αντιστάθμιση των λοιπών δαπανών για τη φροντίδα και την ανατροφή του και ενδεχομένως ο μετριασμός των αρνητικών οικονομικών συνεπειών τις οποίες έχει η απώλεια εισοδήματος προερχομένου από την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας με πλήρες ωράριο.
- 26 Τρίτον, ο δεσμός του επιδόματος ανατροφής με τη γονική άδεια, επί του οποίου εμμένει η Γερμανική Κυβέρνηση, δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια την εξαίρεση του επιδόματος αυτού από το πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1, στοιχείο κα', πρώτη περίπτωση, και 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού 1408/71, αφού η χορήγηση του επιδόματος αυτού είναι υποχρεωτική, ανεξάρτητα από το αν ο δικαιούχος είναι μισθωτός ή όχι.
- 27 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε στις υποθέσεις C-245/94 και C-312/94 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι μια παροχή σαν το προβλεπόμενο από τον BErzGG επίδομα ανατροφής, το οποίο χορηγείται αυτόματα σε όσους πληρούν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς να γίνεται καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών αναγκών τους, και ο σκοπός του οποίου συνίσταται στην αντιστάθμιση των οικογενειακών βαρών, πρέπει να εξομοιωθεί προς οικογενειακή παροχή υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού 1408/71.

Επί του πρώτου σκέλους του δευτέρου ερωτήματος στην υπόθεση C-245/94 και επί του δευτέρου ερωτήματος στην υπόθεση C-312/94

- 28 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου ερωτήματος στην υπόθεση C-245/94 και με το δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-312/94, τα οποία αφορούν το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, οσάκις ο μισθωτός υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους και ζει με την οικογένειά του σε άλλο κράτος μέλος, ο σύζυγός του δικαιούται εντός του κράτους απασχολήσεως, δυνάμει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71, μιας παροχής όπως το επίδομα ανατροφής.
- 29 Κατ' αρχάς επιβάλλεται η παρατήρηση ότι ούτε η Hoever ούτε η Zachow αμφισβητούν ότι δεν εμπíπτουν στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, αφού δεν υπάγονται στην κοινωνική ασφάλιση υπό την έννοια του παραρτήματος I του εν λόγω κανονισμού, μέρος I, στοιχείο Γ, το οποίο αφορά τη Γερμανία, όπου προβλέπονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ο εργαζόμενος για να χαρακτηρίζεται ως μισθωτός προς τον σκοπό της εφαρμογής στη Γερμανία του άρθρου 73 του κανονισμού. Αντίθετα, ο Hoever και ο Zachow πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές. Άρα εμπíπτουν στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 και συνεπώς μπορούν να χαρακτηρισθούν ως μισθωτοί, υπό την έννοια του άρθρου 73 του εν λόγω κανονισμού.
- 30 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι σε περιπτώσεις όπως η παρούσα το δικαίωμα επί του επιδόματος ανατροφής δεν εξαρτάται από το αν οι ενδιαφερόμενες έχουν την ιδιότητα του μέλους της οικογένειας εργαζομένου. Για να λάβουν δηλαδή το επίδομα αυτό, πρέπει οι ίδιες να πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 1, παράγραφος 4, του BErzGG.
- 31 Συναφώς, η Γερμανική, η Ισπανική και η Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, αναφέρθηκαν στη νομολογία που διατυπώθηκε για πρώτη φορά με την απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1976, 40/76, Kermaschek (Συλλογή τόμος 1976, σ. 599, σκέψη 7), και σύμφωνα με την οποία τα μέλη της οικογένειας του εργαζομένου μπορούν να προβάλλουν, βάσει του κανονισμού 1408/71,

μόνο τα εκ πλαγίου δικαιώματα που έχουν αποκτήσει ως μέλη της οικογένειας του εργαζομένου, δηλαδή του προσώπου που μπορεί να προβάλλει ως ίδια δικαιώματα τα δικαιώματα προς παροχή που μνημονεύονται στον κανονισμό (βλ., όσον αφορά την εφαρμογή της νομολογίας αυτής στο άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71, την προπαρατεθείσα απόφαση Hughes).

32 Εντούτοις, με την απόφαση της 30ής Απριλίου 1996, C-308/93, Cabanis-Issarte (Συλλογή 1996, σ. I-2097, σκέψη 34), η έκταση εφαρμογής της νομολογίας που απορρέει από την προπαρατεθείσα απόφαση Kermschek περιορίστηκε, ώστε να καλύπτει μόνο τις περιπτώσεις στις οποίες ένα μέλος της οικογένειας εργαζομένου επικαλείται διατάξεις του κανονισμού 1408/71 που ισχύουν μόνο για τους εργαζομένους και όχι για τα μέλη της οικογένειάς τους, όπως είναι οι διατάξεις των άρθρων 67 έως 71, οι οποίες αφορούν τις παροχές ανεργίας. Τούτο όμως δεν συμβαίνει με το άρθρο 73 του κανονισμού, σκοπός του οποίου είναι ακριβώς να διασφαλιστεί ότι οι οικογενειακές παροχές που προβλέπονται από την εφαρμοστέα νομοθεσία θα χορηγούνται πράγματι στα μέλη της οικογένειας που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος και όχι στο αρμόδιο για την καταβολή των παροχών κράτος.

33 Κατά συνέπεια, η διάκριση μεταξύ ιδίων και παραγώγων δικαιωμάτων δεν ισχύει κατ' αρχήν για τις οικογενειακές παροχές.

34 Στη συνέχεια πρέπει να τονιστεί ότι σκοπός του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 είναι, μεταξύ άλλων, να μην μπορούν τα κράτη μέλη να εξαρτούν τη χορήγηση οικογενειακών παροχών ή το ύψος των παροχών αυτών από την προϋπόθεση κατοικίας των μελών της οικογένειας του εργαζομένου εντός του καταβάλλοντος τις παροχές κράτους μέλους, ώστε να μην αποθαρρύνονται οι κοινοτικοί εργαζόμενοι από την άσκηση του δικαιώματός τους προς ελεύθερη κυκλοφορία (βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1995, C-321/93, Imbernon Martínez, Συλλογή 1995, σ. I-2821, σκέψη 21).

35 Αν όμως η χορήγηση του επιδόματος ανατροφής — που αποτελεί οικογενειακή παροχή — υπέκειτο, όπως εν προκειμένω, στην προϋπόθεση να εργά-

ζεται εντός του πεδίου εφαρμογής του BErzGG ο μη διαμένων στη Γερμανία σύζυγος ενός εργαζομένου, ο εργαζόμενος ενδεχομένως να αποθαρρυνόταν να ασκήσει το δικαίωμά του προς ελεύθερη κυκλοφορία.

36 Κατά συνέπεια, θα αντέβαινε προς τον σκοπό και το πνεύμα του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 το να στερείται ο σύζυγος ενός εργαζομένου τη δυνατότητα λήψεως παροχής που θα δικαιούνταν αν είχε παραμείνει στο κράτος που την καταβάλλει.

37 Τέλος, όπως υπογραμμίζει ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 50 των προτάσεων του, οι οικογενειακές παροχές, από την ίδια τους τη φύση, δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι οφείλονται σε ένα άτομο ανεξάρτητα από την οικογενειακή του κατάσταση. Πράγματι, αφού η χορήγηση ενός επίδοματος σαν το επίδομα ανατροφής προορίζεται να αντισταθμίσει τα οικογενειακά βάρη, δεν έχει σημασία σε ποιον γονέα θα χορηγηθεί το επίδομα αυτό.

38 Από όλες τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι, όταν ένας μισθωτός υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους και ζει με την οικογένειά του σε άλλο κράτος μέλος, ο σύζυγός του δικαιούται εντός του κράτους απασχολήσεως, δυνάμει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71, μιας παροχής όπως το επίδομα ανατροφής.

Επί του δευτέρου σκέλους του δευτέρου ερωτήματος στην υπόθεση C-245/94

39 Με το δεύτερο σκέλος του δευτέρου ερωτήματος στην υπόθεση C-245/94, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν μια διάταξη του εθνικού δικαίου η οποία προβλέπει, όπως το άρθρο 1, παράγραφος 4, του BErzGG, ότι οι υπήκοοι κράτους μέλους που εργάζονται ως μισθωτοί στη Γερμανία μπορούν να αξιώσουν

την καταβολή του επιδόματος ανατροφής μόνον εφόσον η απασχόλησή τους δεν είναι χρονικώς πολύ περιορισμένη αποτελεί δυσμενή διάκριση λόγω φύλου αντιβαίνουσα προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7.

- 40 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει κατ' αρχάς να εξεταστεί αν μια παροχή σαν το επίδομα ανατροφής που προβλέπουν τα άρθρα 1 επ. του BErzGG εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 79/7.
- 41 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 79/7, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται στα νομικά συστήματα που εξασφαλίζουν προστασία κατά των κινδύνων ασθένειας, αναπηρίας, γήρατος, εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής νόσου, καθώς και ανεργίας. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, η οδηγία αυτή δεν εφαρμόζεται στις διατάξεις που διέπουν τις οικογενειακές παροχές, εκτός αν πρόκειται για οικογενειακές παροχές που χορηγούνται ως προσαύξηση παροχών που οφείλονται λόγω των κινδύνων που απαριθμούνται στην παράγραφο 1, στοιχείο α'.
- 42 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι μια οικογενειακή παροχή σαν το επίδομα ανατροφής δεν παρέχει άμεση και πραγματική προστασία έναντι ενός από τους κινδύνους που απαριθμούνται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7.
- 43 Όπως προκύπτει πράγματι από τη διάταξη περί παραπομπής, σκοπός της παροχής αυτής είναι να εξασφαλιστεί η συντήρηση της οικογένειας κατά τη φάση της ανατροφής των τέκνων.
- 44 Συνεπώς, στο δεύτερο σκέλος του δευτέρου ερωτήματος στην υπόθεση C-245/94 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 79/7 έχει την έννοια ότι ένα επίδομα ανατροφής σαν το προβλεπόμενο από τα άρθρα 1 επ. του BErzGG δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

Επί του τρίτου ερωτήματος στις υποθέσεις C-245/94 και C-312/94

- 45 Το τρίτο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο στο Δικαστήριο στις υποθέσεις C-245/94 και C-312/94 αφορά το καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής και το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1612/68. Το ερώτημα όμως αυτό υποβλήθηκε μόνο για την περίπτωση κατά την οποία οι παρεμφερείς προς το επίδομα ανατροφής παροχές δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν οικογενειακές παροχές κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71. Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση στο τρίτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 46 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική, η Ισπανική και η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και οι Κυβερνήσεις του Λουξεμβούργου και του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διατάξεις της 17ης Ιουνίου και της 19ης Αυγούστου 1994 το Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen, αποφαινεται:

- 1) Μια παροχή σαν το προβλεπόμενο από τον Bundeserziehungsgeldgesetz επίδομα ανατροφής, το οποίο χορηγείται αυτόματα σε όσους πληρούν

ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς να γίνεται καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών αναγκών τους, και ο σκοπός του οποίου συνίσταται στην αντιστάθμιση των οικογενειακών βαρών, πρέπει να εξομοιωθεί προς οικογενειακή παροχή υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, και όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3427/89 του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 1989.

- 2) Όταν ένας μισθωτός υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους και ζει με την οικογένειά του σε άλλο κράτος μέλος, ο σύζυγός του δικαιούται εντός του κράτους απασχολήσεως, δυνάμει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71, μιας παροχής όπως το επίδομα ανατροφής.
- 3) Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, έχει την έννοια ότι ένα επίδομα ανατροφής σαν το προβλεπόμενο από τα άρθρα 1 επ. του Bundeserziehungsgeldgesetz δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

Moitinho de Almeida

Sevón

Edward

Jann

Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Οκτωβρίου 1996.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass

J. C. Moitinho de Almeida